

UČENIČKA ODGOVORNOST I ŠKOLSKA KULTURA

Antonija Bukša

ŠKOLA ZA TRGOVINU I MODNI DIZAJN RIJEKA

Stane Vončine 1 a

51 000 Rijeka

Republika Hrvatska

SAŽETAK

Rad prikazuje rezultate istraživanja o percepciji prava i obveza učenika provedenog među učenicima, roditeljima i nastavnicima Škole za trgovinu i modni dizajn Rijeka. Cilj istraživanja bio je ispitati stavove sudionika odgojno-obrazovnog procesa o pravima učenika, njihovim obvezama, školskim pravilima, međusobnom poštovanju i komunikaciji. Istraživanje je provedeno pomoću online anketnih upitnika izrađenih u alatu Microsoft Forms. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 453 ispitanika: 220 učenika, 203 roditelja i 30 nastavnika. Rezultati istraživanja pokazuju kako sve skupine ispitanika snažno podržavaju pravo učenika na dodatna objašnjenja nastavnog sadržaja, izražavanje mišljenja i aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu. Istovremeno, velika većina ispitanika smatra kako učenici trebaju razvijati odgovornost prema školskim pravilima, nastavnicima, školskom prostoru i drugim učenicima. Najveće razlike u stavovima između učenika, roditelja i nastavnika vidljive su kod pitanja korištenja mobitela tijekom nastave, konzumacije hrane i pića tijekom sata te slobode odijevanja učenika. Učenici pritom pokazuju liberalnije stavove i veću potrebu za osobnom slobodom, dok roditelji i nastavnici više naglašavaju disciplinu, odgovornost i primjerenost ponašanja. Dobiveni rezultati potvrđuju važnost kontinuiranog dijaloga između učenika, roditelja i nastavnika te potrebu usklađivanja prava i obveza radi stvaranja pozitivnog i poticajnog školskog okruženja.

Ključne riječi

prava učenika, obveze učenika, školska pravila, školska klima, učenici, roditelji, nastavnici, odgovornost

1. UVOD

Prava i obveze učenika čine važan dio odgojno-obrazovnog procesa jer određuju način na koji učenici sudjeluju u školskom životu, komuniciraju s nastavnicima i vršnjacima te razvijaju odgovornost prema zajednici. Učenik ima pravo na kvalitetno obrazovanje, sigurnost, poštovanje, izražavanje mišljenja i podršku u učenju. Istodobno, učenik ima obvezu redovito sudjelovati u nastavi, poštivati školska pravila, uvažavati druge i odgovorno se odnositi prema školskom prostoru. U srednjoškolskom obrazovanju ova je tema osobito važna jer učenici razvijaju samostalnost, kritičko mišljenje, osobni identitet i svijest o posljedicama vlastitog ponašanja. Upravo zato je korisno usporediti stavove učenika, roditelja i nastavnika. Učenici pitanja prava i obveza često promatraju iz perspektive osobne slobode i pravednosti, roditelji iz perspektive brige i odgoja, a nastavnici iz perspektive nastave, discipline i odgovornosti za razrednu zajednicu. Istraživanje provedeno u Školi za trgovinu i modni dizajn omogućuje uvid u zajedničke vrijednosti, ali i u razlike koje mogu poslužiti kao polazište za daljnji dijalog.

Metodologija istraživanja

Istraživanje je provedeno pomoću online anketnih upitnika izrađenih u alatu Microsoft Forms. U istraživanju su sudjelovale tri skupine ispitanika: 220 učenika, 203 roditelja i 30 nastavnika. Upitnici su sadržavali tvrdnje na koje su ispitanici odgovarali prema stupnju slaganja. Pitanja su obuhvatila prava učenika, školska pravila, odnos prema nastavnicima, korištenje mobitela, konzumaciju hrane i pića tijekom nastave, slobodu odijevanja, odgovornost za školski prostor i komunikaciju škole s roditeljima. Rezultati

su analizirani deskriptivno. U ovom tekstu naglasak je na usporedbi stavova triju skupina i pedagoškoj interpretaciji rezultata.

2. PERCEPCIJA I OSTVARIVANJE PRAVA UČENIKA

U nastavku se donosi detaljna analiza pitanja iz upitnika. Svako pitanje prikazano je kroz stavove učenika, roditelja i nastavnika, nakon čega slijedi usporedna interpretacija i moguća pedagoška smjernica.

2.1. Pravo učenika na povremeni izostanak s nastave bez posebnog opravdanja

Učenici: Učenici su kod ovog pitanja podijeljeni. Dio učenika podržava mogućnost da učenik nekoliko puta u polugodištu izostane bez posebnog opravdanja, što se može povezati s potrebom za većim povjerenjem i osobnom autonomijom. Istodobno, dio učenika ne podržava takvu mogućnost, što pokazuje svijest da pravo na izostanak može dovesti do neodgovornog odnosa prema nastavi.

Roditelji: Roditelji također pokazuju podijeljene stavove. Jedan dio roditelja razumije potrebu za fleksibilnošću, osobito u situacijama kada učenik ima osobne ili obiteljske razloge koje nije jednostavno formalno opravdati. Drugi dio roditelja ipak smatra da bi takvo pravo moglo umanjiti ozbiljnost redovitog pohađanja nastave.

Nastavnici: Nastavnici su najrezerviraniji prema ovom pitanju. Njihov stav vjerojatno proizlazi iz profesionalne odgovornosti za kontinuitet nastave, praćenje napretka učenika i održavanje radnih navika.

Usporedna analiza: Ovo pitanje jasno pokazuje razliku između učeničke želje za autonomijom i nastavničke brige za redovitost i odgovornost. Roditelji se nalaze između ta dva pogleda.

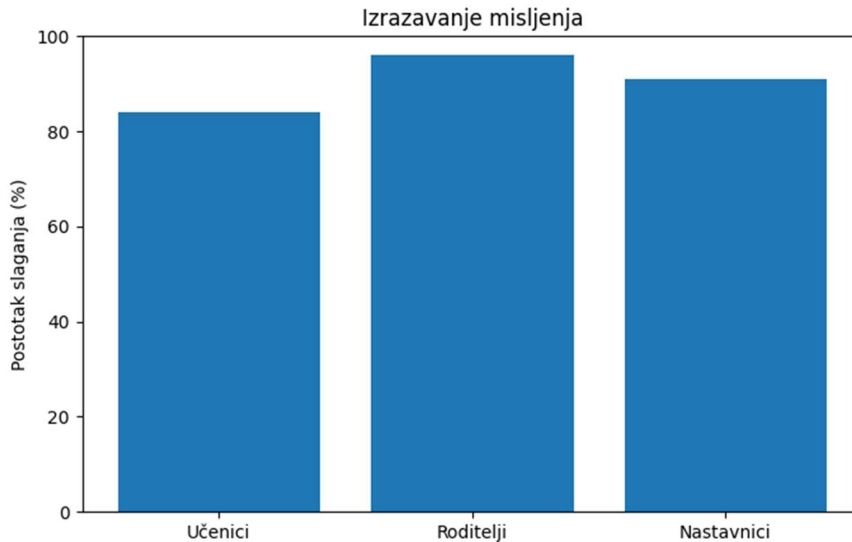
Moguća pedagoška smjernica: Umjesto općeg prava na neopravdani izostanak, škola može jasnije definirati iznimne situacije i načine komunikacije s razrednikom.

2.2. Pravo učenika na izražavanje neslaganja s profesorom na primjeren način

Učenici: Učenici snažno podržavaju tvrdnju da imaju pravo izraziti neslaganje s profesorom kada smatraju da su nepravedno ili neprimjereno tretirani. To pokazuje da učenici žele biti doživljeni kao osobe čije mišljenje ima vrijednost.

Roditelji: Roditelji u vrlo visokoj mjeri podržavaju pravo učenika na primjereno izražavanje neslaganja. Takav stav pokazuje da roditelji smatraju kako učenici trebaju biti zaštićeni od nepravde, ali i da komunikacija mora ostati kulturna.

Nastavnici: Nastavnici također podržavaju navedeno pravo, što je osobito važno jer pokazuje otvorenost prema dijalogu. Podrška nastavnika pokazuje da autoritet nastavnika ne mora biti suprotan komunikaciji i argumentiranoj raspravi.

Graf br. 1: Izražavanje neslaganja na primjeren način

Usporedna analiza: Ovo je jedno od pitanja s najvišim stupnjem suglasnosti. Sve tri skupine prihvaćaju pravo učenika na glas, ali uz uvjet da se neslaganje izrazi primjerenom.

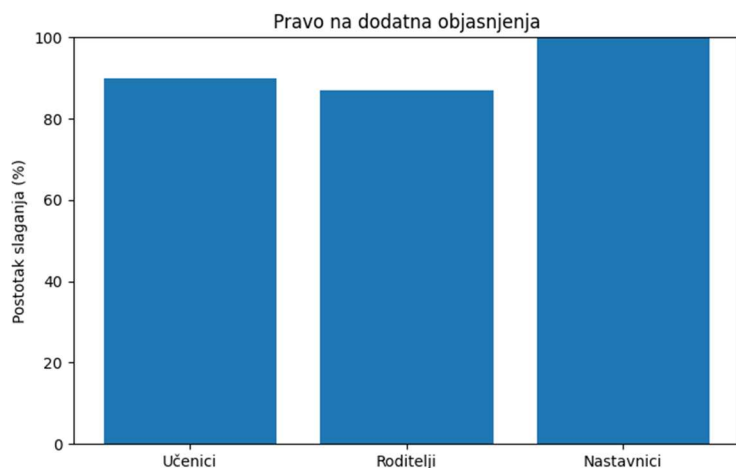
Moguća pedagoška smjernica: Učenike je korisno dodatno poučavati asertivnoj komunikaciji, razlikovanju argumentirane kritike od nepristojnosti i pravilnim načinima obraćanja nastavnicima.

2.3. Pravo učenika na dodatno objašnjenje gradiva na nastavi

Učenici: Učenici u velikoj mjeri podržavaju pravo na dodatno objašnjenje gradiva. To pokazuje da učenici očekuju nastavnu podršku i žele imati mogućnost pitati kada im sadržaj nije jasan.

Roditelji: Roditelji snažno podržavaju ovo pravo jer ga povezuju s kvalitetom nastave i jednakim mogućnostima za učenje. Roditeljska podrška pokazuje očekivanje da škola učeniku pruži potrebnu pomoć u razumijevanju nastavnih sadržaja.

Nastavnici: Nastavnici gotovo jednoglasno podržavaju ovo pravo. To je važan profesionalni pokazatelj jer potvrđuje da nastavnici prepoznaju važnost objašnjavanja, prilagodbe i provjere razumijevanja učenika.

Graf br. 2: Pravo na dodatno objašnjenje

Usporedna analiza: Kod ovog pitanja postoji vrlo visoka suglasnost. Pravo na dodatno objašnjenje ne doživljava se kao privilegij, nego kao sastavni dio kvalitetnog nastavnog procesa.

Moguća pedagoška smjernica: Nastavnici mogu dodatno poticati učenike da postavljaju pitanja, a učenike treba ohrabrivati da traženje pomoći ne doživljavaju kao slabost nego kao odgovorno učenje.

2.4. Pravo učenika na odbijanje sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima koje nisu obvezni dio programa

Učenici: Učenici uglavnom smatraju da aktivnosti koje nisu obvezni dio nastavnog programa trebaju ostati stvar osobnog izbora. Takav stav pokazuje da učenici razlikuju obvezne nastavne zadatke od dodatnih aktivnosti.

Roditelji: Roditelji većinom podržavaju pravo učenika da odbiju neobvezne aktivnosti. Roditeljski stav može se povezati s brigom o opterećenosti učenika, slobodnom vremenu i usklađivanju školskih, obiteljskih i osobnih obveza.

Nastavnici: Nastavnici načelno podržavaju pravo izbora, ali nešto opreznije. Razlog može biti to što nastavnici izvannastavne aktivnosti vide kao važan prostor razvoja interesa, socijalnih vještina i pripadnosti školskoj zajednici.

Usporedna analiza: Sve tri skupine uglavnom prihvaćaju da neobvezne aktivnosti ne bi trebale biti prisila. Razlika je u tome što nastavnici snažnije prepoznaju njihovu odgojnu vrijednost.

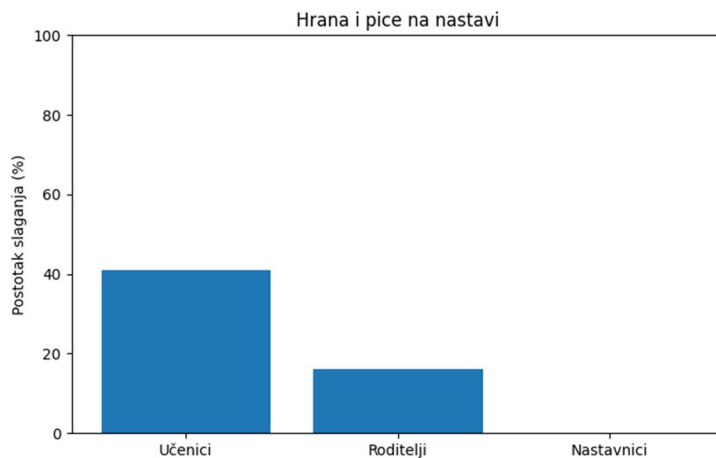
Moguća pedagoška smjernica: Škola može učenike motivirati kvalitetnim sadržajem i jasnim objašnjenjem koristi izvannastavnih aktivnosti, umjesto da ih doživljavaju kao nametnutu obvezu.

2.5. Konzumacija hrane i pića tijekom nastave

Učenici: Učenici su skloniji fleksibilnijem pristupu i u većoj mjeri podržavaju mogućnost konzumacije hrane i pića tijekom nastave. To se može povezati s praktičnim potrebama učenika tijekom dugog školskog dana.

Roditelji: Roditelji su oprezniji i podijeljeniji. Dio roditelja razumije potrebu za fleksibilnošću, osobito kod zdravstvenih potreba ili dugog boravka u školi, dok dio smatra da konzumacija hrane tijekom sata može narušiti radnu atmosferu.

Nastavnici: Nastavnici uglavnom ne podržavaju konzumaciju hrane i pića tijekom nastave. Njihova perspektiva usmjerena je na održavanje reda, pažnje, higijene i radne discipline.

Graf br. 3: Konzumacija hrane i pića tijekom nastave

Usporedna analiza: Ovo pitanje pokazuje značajnu razliku između učeničke potrebe za fleksibilnošću i nastavničke potrebe za jasnim pravilima u učionici.

Moguća pedagoška smjernica: Preporučljivo je razlikovati opravdane iznimke, primjerice zdravstvene razloge, od svakodnevne konzumacije hrane koja može ometati nastavu.

3. PERCEPCIJA ŠKOLSKIH PRAVILA I UČENIČKIH ODGOVORNOSTI

3.1. Obveza pozivanja svih profesora na maturalnu zabavu

Učenici: Učenici uglavnom smatraju da ne bi trebali biti obvezni pozivati sve profesore koji im predaju na maturalnu zabavu. Maturalnu zabavu doživljavaju kao važan osobni i generacijski događaj.

Roditelji: Roditelji su po ovom pitanju podijeljeni. Dio roditelja razumije učeničku autonomiju pri organizaciji događaja, dok dio maturalnu zabavu doživljava kao školsku tradiciju koja uključuje i nastavnike.

Nastavnici: Nastavnici također pokazuju različite stavove. Dio ih pitanje promatra kroz tradiciju i odnos s razredom, a dio kroz pravo učenika da sami oblikuju svoj završni događaj.

Usporedna analiza: Ovo pitanje nije izravno povezano s nastavom, ali govori o školskoj kulturi, odnosima i doživljaju zajedništva.

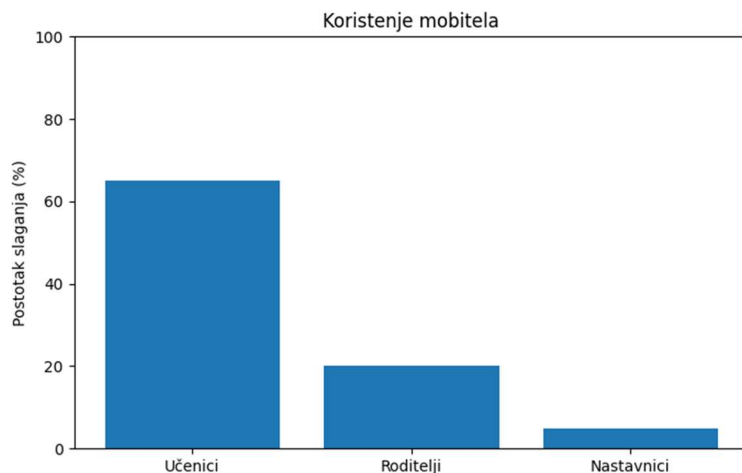
Moguća pedagoška smjernica: Najprimjerenije je da se odluka donosi dogovorom razreda i razrednika, bez nametanja obveze.

3.2. Pristup mobitelu tijekom nastave, osim tijekom provjera znanja

Učenici: Učenici u znatno većoj mjeri podržavaju mogućnost pristupa mobitelu tijekom nastave, uz ograničenje tijekom testova i usmenog odgovaranja. Mobilni telefon često doživljavaju kao sredstvo komunikacije, sigurnosti i organizacije.

Roditelji: Roditelji su prema ovom pitanju oprezniji. Mnogi roditelji prepoznaju korisnost mobitela, ali istodobno i rizik od ometanja, dopisivanja, nepažnje ili neprimjerenog korištenja.

Nastavnici: Nastavnici se izrazito protive stalnom pristupu mobitelu tijekom nastave. Takav stav proizlazi iz iskustva da mobiteli mogu otežati održavanje koncentracije, radne discipline i kvalitete nastavnog procesa.

Graf br. 4: Korištenje mobitela tijekom nastave

Usporedna analiza: Ovo je jedno od pitanja s najvećim razlikama među skupinama. Učenici naglašavaju autonomiju i praktičnost, a roditelji i nastavnici naglašavaju kontrolu i svrhovitost.

Moguća pedagoška smjernica: Potrebna su jasna pravila: mobitel može biti dopušten kada ga nastavnik koristi u nastavne svrhe, ali u ostalim situacijama treba biti odložen prema dogovorenom školskom pravilu.

4. ODGOVORNOST UČENIKA I KULTURA PONAŠANJA U ŠKOLSKOM OKRUŽENJU

4.1. Dostupnost profesora roditeljima putem privatnog broja mobitela i izvan termina za komunikaciju

Učenici: Učenici su kod ovog pitanja podijeljeni. Dio učenika vjerojatno smatra da bi brža komunikacija roditelja i nastavnika mogla pomoći u rješavanju problema.

Roditelji: Roditelji većinom ne podržavaju ideju da nastavnici moraju dati privatni broj mobitela i biti dostupni izvan predviđenih termina. To pokazuje da roditelji prepoznaju potrebu za profesionalnim granicama.

Nastavnici: Nastavnici se izrazito ne slažu s obvezom dijeljenja privatnog broja i stalne dostupnosti. Njihov stav jasno upućuje na potrebu zaštite privatnog vremena i organiziranja komunikacije službenim kanalima.

Usporedna analiza: Rezultati pokazuju da komunikacija škole i roditelja mora biti dostupna, ali ne neograničena. Profesionalna dostupnost ne znači stalnu privatnu dostupnost.

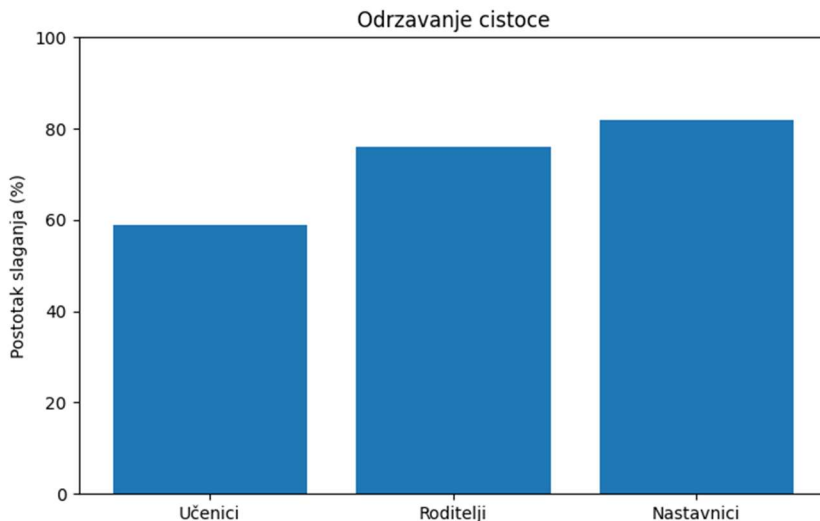
Moguća pedagoška smjernica: Škola treba jasno komunicirati službene termine, e-mail adrese, kanale i pravila komunikacije s roditeljima.

4.2. Doprinos učenika održavanju čistoće školskog prostora

Učenici: Učenici većinom prihvaćaju da trebaju pridonijeti održavanju čistoće škole. To pokazuje da školu ne doživljavaju samo prostor u kojem borave, nego i kao zajednički prostor za koji snose dio odgovornosti.

Roditelji: Roditelji snažno podržavaju ovu obvezu. U roditeljskoj perspektivi urednost i briga o prostoru dio su kućnog i školskog odgoja.

Nastavnici: Nastavnici gotovo jednoglasno podržavaju odgovornost učenika za čistoću školskog prostora. To je u skladu s odgojnom ulogom škole i razvijanjem radnih navika.

Graf br. 5: Doprinos učenika održavanju čistoće školskog prostora

Usporedna analiza: Ovo je područje visoke suglasnosti. Sve tri skupine prepoznaju da briga za čistoću nije samo tehničko pitanje, nego i pitanje odgovornosti i poštovanja zajedničke imovine.

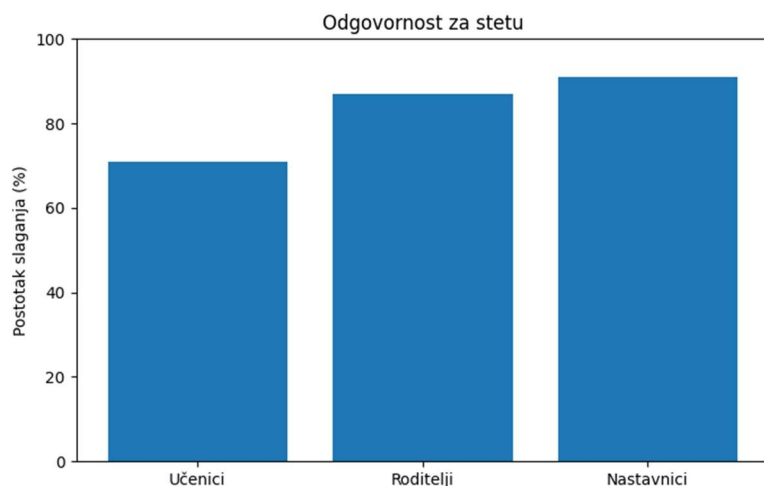
Moguća pedagoška smjernica: Učenike se može uključiti u jednostavne aktivnosti očuvanja prostora, ali pritom treba jasno razlikovati odgovornost za vlastiti neredod poslova koji pripadaju tehničkom osoblju.

4.3. Prijavljivanje kvarova u školi koje učenici primijete

Učenici: Učenici u velikoj mjeri smatraju da treba prijaviti kvarove koje primijete u školi, primjerice pokvarene slavine ili vrata. Time pokazuju spremnost na odgovorno sudjelovanje u očuvanju sigurnosti škole.

Roditelji: Roditelji snažno podržavaju prijavljivanje kvarova jer ga vide kao odgovorno ponašanje i brigu za zajednicu.

Nastavnici: Nastavnici gotovo jednoglasno podržavaju navedenu tvrdnju. Za nastavnike je pravodobno prijavljivanje kvarova važno zbog sigurnosti učenika i očuvanja školskog prostora.

Graf br. 6: Prijavljivanje kvarova u školi

Usporedna analiza: Visok stupanj slaganja pokazuje da ispitanici prepoznaju školu kao zajednički prostor u kojem svaki član zajednice može pridonijeti sigurnosti i urednosti.

Moguća pedagoška smjernica: Korisno je učenicima jasno pokazati kome se kvar prijavljuje i na koji način, kako bi se odgovorno ponašanje moglo provesti u praksi.

4.4. Pozdravljanje djelatnika škole kao dio primjerenog ponašanja učenika

Učenici: Učenici u velikoj većini smatraju da je pozdravljanje djelatnika škole dio primjerenog ponašanja. To pokazuje prihvaćanje osnovnih normi kulturne komunikacije.

Roditelji: Roditelji gotovo jednoglasno podržavaju ovu tvrdnju. Za roditelje je pozdravljanje znak odgoja, poštovanja i pristojnosti.

Nastavnici: Nastavnici jednoglasno podržavaju pozdravljanje kao dio primjerenog ponašanja učenika. To pokazuje koliko svakodnevne geste poštovanja utječu na školsku klimu.

Usporedna analiza: Ovo pitanje pokazuje vrlo snažan konsenzus. Iako se radi o jednostavnoj svakodnevnoj navici, ona ima važnu simboličku ulogu u odnosima unutar škole.

Moguća pedagoška smjernica: Škola može dodatno poticati kulturu pozdravljanja i pristojne komunikacije kroz primjere odraslih i dosljedno svakodnevno ponašanje.

4.5. Brisanje ploče i slaganje klupa i stolica nakon završetka sata

Učenici: Učenici su podijeljeni. Dio učenika smatra da je ostavljanje učionice urednom dio njihove odgovornosti, dok dio tu obvezu doživljava kao dodatni zadatak.

Roditelji: Roditelji većinom podržavaju tvrdnju da učenici nakon sata trebaju obrisati ploču i složiti klupe i stolice. To povezuju s radnim navikama i odgovornošću za prostor.

Nastavnici: Nastavnici također podržavaju navedenu obvezu. Iz nastavničke perspektive uredna učionica olakšava rad i pokazuje poštovanje prema sljedećem razredu ili nastavniku.

Usporedna analiza: Ovo pitanje pokazuje razliku između učeničkog doživljaja obveze i odraslog doživljaja odgovornosti za zajednički prostor.

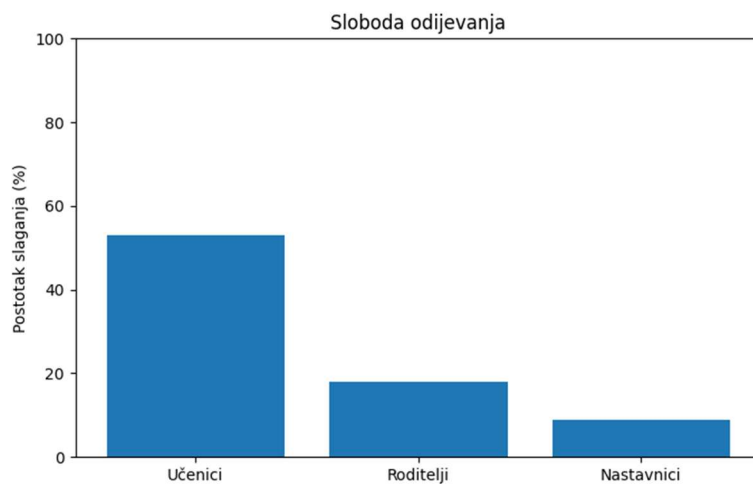
Moguća pedagoška smjernica: Potrebno je učenicima jasno objasniti da se ne radi o zamjeni poslova čišćenja, nego o osnovnom vraćanju prostora u uredno stanje nakon vlastitog rada.

4.6. Sloboda odlučivanja o odjeći koju učenici nose u školi

Učenici: Učenici najviše podržavaju slobodu odijevanja i pravo na osobni stil. Odjeću povezuju s identitetom, samostalnošću i osobnim izražavanjem.

Roditelji: Roditelji su znatno rezerviraniji. Iako dio roditelja podržava osobni izbor, značajan dio smatra da škola treba imati određene kriterije primjerenosti odijevanja.

Nastavnici: Nastavnici uglavnom ne podržavaju potpunu slobodu odijevanja bez jasnih granica. Njihova perspektiva polazi od škole kao odgojno-obrazovne ustanove u kojoj se očekuje primjerenost i poštovanje konteksta.

Graf br. 7: Sloboda odlučivanja o odjeći koju učenici nose u školi

Usporedna analiza: Ovo pitanje pokazuje jednu od najsnažnijih razlika između učenika i odraslih ispitanika. Učenici naglašavaju osobnu slobodu, dok roditelji i nastavnici naglašavaju društveni i školski kontekst.

Moguća pedagoška smjernica: Najbolje rješenje je jasno, nediskriminatorno i jednako primjenjivo pravilo o primjerenom odijevanju, uz razgovor s učenicima o razlozima takvog pravila.

5. SINTEZA REZULTATA

Analiza pokazuje da se prava učenika najviše podržavaju kada su povezana s učenjem, komunikacijom i pravednim odnosom. Pravo na dodatna objašnjenja i pravo na primjereno izražavanje neslaganja prihvaćaju sve tri skupine, što je važan pokazatelj pozitivne školske klime.

Obveze učenika najšire se prihvaćaju kada su povezane s osnovnom pristojnošću, očuvanjem prostora i odgovornošću za školsku imovinu. Pozdravljanje djelatnika, prijavljivanje kvarova i doprinos čistoći škole prepoznaju se kao dio odgojne funkcije škole.

Najveće razlike pojavljuju se kod pitanja osobne slobode i nastavne discipline. Mobiteli, hrana i piće tijekom sata te odijevanje pokazuju da učenici snažnije naglašavaju autonomiju, dok odrasli ispitanici snažnije naglašavaju granice, odgovornost i prikladnost ponašanja u školskom okruženju.

Preporuke za školsku praksu

- Organizirati sat razrednika ili radionicu o pravima i obvezama učenika s naglaskom na ravnotežu između slobode i odgovornosti.
- Učenicima jasno objasniti razliku između prava na izražavanje mišljenja i neprimjerenog ponašanja prema nastavnicima ili drugim učenicima.
- Doraditi ili dodatno pojasniti pravila o korištenju mobitela tako da budu razumljiva, dosljedna i jednako primjenjiva.
- Raspraviti s učenicima pravila o primjerenom odijevanju kako bi se izbjegla nejasna ili nejednaka tumačenja.
- Uspostaviti jasne službene kanale komunikacije roditelja i nastavnika te pritom poštovati profesionalne granice nastavnika.

6. ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje pokazalo je kako učenici, roditelji i nastavnici Škole za trgovinu i modni dizajn u velikoj mjeri dijele zajedničke vrijednosti vezane uz odgovornost, međusobno poštovanje i važnost kvalitetne komunikacije unutar škole. Rezultati potvrđuju kako sve tri skupine ispitanika prepoznaju važnost prava učenika na izražavanje mišljenja, dodatna pojašnjenja nastavnog sadržaja i aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu.

Posebno je značajno što su i roditelji i nastavnici pokazali visok stupanj podrške otvorenoj komunikaciji između učenika i profesora. Takvi rezultati ukazuju na razvoj suvremenog pristupa obrazovanju u kojem učenik nije samo pasivni primatelj znanja, nego aktivni sudionik odgojno-obrazovnog procesa. S druge strane, istraživanje je pokazalo kako postoje određene razlike u percepciji granica osobne slobode učenika i školskih pravila. Učenici su pokazali liberalnije stavove prema korištenju mobitela tijekom nastave, mogućnosti konzumacije hrane i pića tijekom sata te slobodi odijevanja. Roditelji i nastavnici pritom više naglašavaju važnost discipline, primjerenog ponašanja i očuvanja radne atmosfere tijekom nastavnog procesa.

Dobiveni rezultati pokazuju kako učenici u većoj mjeri ističu potrebu za autonomijom i individualnim izražavanjem, dok odrasli sudionici istraživanja naglašavaju važnost odgovornosti, poštivanja pravila i razvoja radnih navika. Takve razlike očekivane su s obzirom na dob, životno iskustvo i ulogu pojedine skupine u odgojno-obrazovnom procesu.

Ipak, unatoč razlikama u pojedinim stavovima, istraživanje potvrđuje kako postoji širok konsenzus o važnosti kulturnog ponašanja, međusobnog poštovanja i odgovornosti učenika prema školskoj zajednici. Gotovo svi ispitanici smatraju kako učenici trebaju poštovati djelatnike škole, čuvati školsku imovinu i prihvatiti odgovornost za vlastite postupke.

Posebno važnim može se smatrati podatak da roditelji i nastavnici gotovo jednoglasno podržavaju razvoj pozitivne školske klime i suradničkih odnosa unutar škole. Takvi rezultati pokazuju kako škola, osim obrazovne, ima i izrazito važnu odgojnu funkciju.

Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti kako je za uspješno funkcioniranje škole potrebno kontinuirano razvijati dijalog između učenika, roditelja i nastavnika. Otvorena komunikacija, jasno definirana pravila i međusobno poštovanje mogu pridonijeti stvaranju sigurnog, poticajnog i pozitivnog školskog okruženja.

Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao vrijedan temelj za planiranje budućih radionica, preventivnih aktivnosti, razrednih rasprava i edukacija usmjerenih na razvoj odgovornosti, tolerancije, komunikacijskih vještina i kulture ponašanja. Također, istraživanje može biti poticaj za daljnje praćenje stavova učenika, roditelja i nastavnika o pravima i obvezama učenika te za unapređenje suradnje svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

POPIS SLIKA I GRAFOVA:

1. Graf br. 1: Izražavanje neslaganja na primjeren način
2. Graf br. 2: Pravo na dodatno objašnjenje
3. Graf br. 3: Konzumacija hrane i pića tijekom nastave
4. Graf br. 4: Korištenje mobitela tijekom nastave
5. Graf br. 5: Doprinos učenika održavanju čistoće školskog prostora
6. Graf br. 6: Prijavljivanje kvarova u školi
7. Graf br. 7: Sloboda odlučivanja o odjeći koju učenici nose u školi